

การพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย The Development of TV Digital Program to Increase the Thai Elderly's Standard of Living.

พฐราไพ ประภัสสร*

Phathooramphai Praphatsorn*

โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*

Bachelor of Communication Arts Program. Faculty of Management Science.

Kamphaeng Phet Rajabhat University.*

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์ และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย 4) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย และ 5) เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน ดังนี้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) 2) และ 3) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน วัตถุประสงค์ข้อที่ 4) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 4 คน วัตถุประสงค์ข้อที่ 5) ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีจำนวน 8 คน ตอนที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการประเมินผล จำนวน 16 คน

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.56 มีความพึงพอใจรายการโทรทัศน์ประเภทข่าวสารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.29 และมีการใช้ประโยชน์ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) ความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4) นโยบายของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีความแตกต่างกันทำให้นิเวศรายการโทรทัศน์แตกต่างกัน วัตถุประสงค์ข้อที่ 5) ตอนที่ 1 เนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุควรเป็นรายการที่ให้ข้อมูล ข่าวสารและควรมีลักษณะสนุกสนานเชิงสร้างสรรค์ ตอนที่ 2 รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยควรเป็นรายการประเภทข่าวสารด้านสุขภาพ มีวิธีการนำเสนอแบบวาไรตี้ มีลักษณะ สาระบันเทิง ออกอากาศในช่วงเช้า และมีความยาวประมาณ 30-45 นาที

คำสำคัญ: การพัฒนา, รายการโทรทัศน์ดิจิทัล, ผู้สูงอายุ.

Received: 2020-09-18: Revised: 2020-10-31: Accepted: 2020-11-27

Abstract

The objectives of this research are 1) to study television media exposure, television program satisfaction and utilization of digital television programs of the Thai elderly; 2) to study the relationship between TV media exposure and utilization of digital television programs of the Thai elderly; 3) to study the relationship between television program satisfaction and utilization of digital television programs of the Thai elderly; 4) to study the business management of digital TV stations of Thai seniors; and 5) to study the development of digital television programs in order to improve the life quality of Thai seniors.

This research is an integrated research. To address the first three objectives, quantitative research with survey methods was done with the sample group concisely of 400 elderly people. To answer the 4th objective, qualitative research with in-depth interviews with 4 key informants was used. To answer the 5th objective, firstly qualitative research by using focus group interview with 8 participants was used. Then, qualitative research by using evaluation with 16 people was used.

The research results found that the sample group had the overall exposure of television media at a high level, mean 3.56, the sample group had the satisfaction of news television programs at a high level, mean 4.29, and there was a high level of utilization in receiving various information with mean 4.13. Media exposure correlates with the utilization of digital television programs of Thai elderly at a significance level 0.01 Satisfaction with television programs format for the elderly has a relationship with utilization of digital TV at a significant level of 0.01. The policy of each television station is different, causing different TV program content. TV program content for the elderly should be informative, creative and fun. program, broadcast in the morning for 30-45 minutes each.

Keywords: Development, TV Digital Program, Elderly.

บทนำ

สื่อมวลชนในสังคมไทย มีวงจรวิวัฒนาการของสื่อมวลชนอยู่เสมอ นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชนได้ พยายามตั้งคำถามเกี่ยวกับสื่อที่หลากหลายมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีผลต่อยอดไปถึงชีวิตประจำวันถือเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นซึ่งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพพลังอำนาจของสื่อที่มีผลต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึง ความสัมพันธ์ที่สื่อทำให้เกิดรูปแบบขึ้นในสังคมความเจริญก้าวหน้าของการสื่อสารในปัจจุบันส่งผลให้มีสื่อ และวิธีการส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนเพิ่มขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การใช้วิทยุสื่อสาร โทรสาร วิทยุทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อโทรทัศน์ผ่าน ระบบดาวเทียม เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนว่า การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ รูปแบบใดเป็นการสื่อสารมวลชน และรูปแบบใดไม่ใช่การสื่อสารมวลชน สื่อที่โดยทั่วไปถือว่าเป็นสื่อมวลชน พิจารณาได้จากลักษณะ ของการสื่อสารมวลชน ดังนี้ คือ 1.เป็นการสื่อสารกับมวลชน 2.สื่อสารโดยผ่านทางสื่อ 3.ข่าวสารเนื้อหาหลากหลาย 4.มีองค์กรหรือสถาบัน (ปรเม สตะเวทิน, 2539) 1.เป็นการ

สื่อสารกับมวลชน เป็นประชาชนทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาอาชีพ ซึ่งเป็นผู้รับสารขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกัน และไม่เป็นที่รู้จักกันระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ ครอบคลุมพื้นที่ไม่จำกัด ผู้รับข่าวสารไม่มีลักษณะที่กำหนดให้เฉพาะเจาะจงได้ว่าเป็นคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 2.สื่อสารโดยผ่านทางสื่อ เป็นการสื่อสารที่ไม่เป็นส่วนตัว และมีความรวดเร็ว เนื่องจากผู้รับสารในการสื่อสารมวลชน มีจำนวนมาก ปริมาณข่าวสารจึงมากตามไปด้วยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพสูง 3.ข่าวสารเนื้อหาหลากหลาย เนื่องจากมวลชนผู้รับข่าวสารมีความหลากหลายเนื้อหาสาระของข่าวสารจึงต้องจัดทำให้หลากหลายใช้ได้สำหรับคนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษา และทุกอาชีพ 4.มีองค์กรหรือสถาบัน งานของสื่อมวลชนเป็นงานที่มีความซับซ้อนใช้บุคลากรจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกหลายฝ่ายจึงต้องมีองค์กรหรือหน่วยปฏิบัติงานที่เป็นระบบการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นสิ่งที่ต้องส่งผลกระทบต่อบุคคล และสังคม การดำเนินกิจการสื่อสารมวลชนจึงเป็นเรื่องขององค์กร หรือสถาบันที่มีการควบคุม และรับผิดชอบผลที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งบุคคลคนใดบุคคลหนึ่งไม่สามารถรับผิดชอบได้ ผู้วิจัยสรุปคุณลักษณะของสื่อสารมวลชนได้ว่าเป็นการส่งข่าวสาร ความรู้สึนึกคิดที่หลากหลายจากองค์กรหรือสถาบันสื่อมวลชนไปยังประชาชน โดยอาศัยเครื่องมือสื่อสารมวลชน สื่อที่ถือได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ดังนั้นสื่อโทรทัศน์จึงจัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง สื่อโทรทัศน์มีความสำคัญและมีความจำเป็นกับกลุ่มผู้สูงอายุจากผลการสำรวจในอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ต่างพบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ผู้สูงอายุเปิดรับมากในชีวิตประจำวัน จากมุมมองทางด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมวิทยาได้อธิบายไว้ว่าจากสภาพร่างกายที่เข้าสู่วัยชรา และฐานะทางการเงินมักทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสังคมได้น้อยลงนั้นหมายถึงมีการใช้ชีวิตอยู่กับบ้านมากขึ้นและทำให้มีเวลาดูโทรทัศน์มากขึ้น นอกจากนี้การที่ต้องตกอยู่ในภาวะเจ็บป่วย การเกษียณ การเป็นหม้าย และการเศร้าโศกเสียใจที่เกิดจากบุคคลอันเป็นที่รักได้จากไปล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้โทรทัศน์เป็นเหมือนเพื่อนแก้เหงา (Gauntlett & Hill, 1999 และ Marie-Louise & Emory, 2006) งานวิจัยต่างประเทศ ดังเช่น Niemelä, Huotari, Kortelainen (2012) ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “Enactment and use of information and the media among older adults.” ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในเชิงรุกจากสื่อเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างกระฉับกระเฉง ผลการศึกษายังพบอีกว่า ผู้สูงอายุมีการเปิดรับสื่อทุกวันและนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องของการจัดระบบในชีวิตประจำวัน การเตรียมอาหาร การออกกำลังกาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ฟังภาษา และการเล่นต่อคำ จากการสำรวจการใช้สื่อโทรทัศน์ในช่วง 20 ปี (พ.ศ.2532 - 2551) ของประชากรทั้งประเทศที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้ชมโทรทัศน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.4 ในปี พ.ศ.2532 มาเป็นร้อยละ 94.6 ในปี พ.ศ. 2551 รวมทั้งสิ้นประมาณ 57.0 ล้านคน จึงทำให้รายการโทรทัศน์มีการนำเสนอประเภท และเนื้อหารายการที่แตกต่างกันไปเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม แต่กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ชมรายการโทรทัศน์กลับถูกละเลยจากองค์กรสื่อโทรทัศน์เชิงพาณิชย์เนื่องจากว่าไม่มีการผลิตและเผยแพร่รายการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะของสถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์นับตั้งแต่มีสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทย ทั้งที่จำนวนผู้สูงอายุจะมากขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่น สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คาดการณ์ในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2558 - 2573) ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ซึ่งในปีพ.ศ.2573 จะมีจำนวนผู้สูงอายุถึง 8,734,10 คน จากการการศึกษางานวิจัย เรื่อง การบริหารการจัดการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลลหอมรวม พบว่าภายหลังการประมวลผลสัมปทานความถี่โทรทัศน์ระบบดิจิทัล การจัดการเนื้อหา รายการโทรทัศน์เปลี่ยนแปลงไปตามแรงผลักดันของเทคโนโลยีดิจิทัล เกิดการขาดแคลนด้านเนื้อหารายการ

โทรทัศน์ เนื่องจากองค์กรที่เคยเป็นผู้ผลิตรายการป้อนให้กับสถานีโทรทัศน์ได้รับสัมปทานจากการประมูลคลื่นความถี่ของตนเองไปดำเนินการทำให้สถานีโทรทัศน์เดิมขาดแคลนเนื้อหารายการ ประกอบกับสถานีโทรทัศน์ได้เพิ่มสัญญาณของตนเอง (ฐิตินัน บัญญาพ คอมมอน, 2559) ตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ได้แบ่งเนื้อหาออก ดังนี้ 1.ช่อง 3 SD 2.ช่อง 3 HD และ 3.ช่อง 3 แฟมิลีเป็นความท้าทายของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อฐานผู้ชมรายการโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้ผู้วิจัยคาดการณ์ได้ว่าจำนวนผู้สูงอายุที่รับชมรายการโทรทัศน์มีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมนำไปสู่ปัญหาการด้านการสื่อสารในวิจัยครั้งนี้ คือ การรับชมสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น เหตุใดจึงสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลเชิงพาณิชย์ไม่สนใจรายการโทรทัศน์เพื่อกลุ่มผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่าการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์ และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย
4. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย
5. เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ประชากร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจประชากร คือ ผู้สูงอายุทั่วประเทศไทย จำนวน 10,014,699 คน แบ่งเป็น กรุงเทพมหานคร 941,382 คน ภาคกลาง 2,563,763 คน ภาคเหนือ 2,113,101 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3,194,689 คน และภาคใต้ 1,201,764 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2557)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 4 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นผู้บริหารองค์การสื่อโทรทัศน์หรือผู้บริหารรายการโทรทัศน์จากช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 และโมเดิร์นไนน์ที่มีความชำนาญและประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี สถานีละ 1 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5

ตอนที่ 1 การร่างรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีจำนวน 8 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพโทรทัศน์ จำนวน 2 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีความชำนาญและประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปีด้านรายการโทรทัศน์ที่มี

เนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นักวิชาการด้านโทรทัศน์ จำนวน 2 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนด้านโทรทัศน์ในระดับอุดมศึกษาและดำรงตำแหน่งในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปหรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นนักวิชาการ แพทย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน หรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นผู้สูงอายุที่มีรับชมรายการโทรทัศน์และมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

ผู้ประเมินผลมีจำนวน 16 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพโทรทัศน์ จำนวน 4 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีความชำนาญและประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปีด้านรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นักวิชาการด้านโทรทัศน์ จำนวน 4 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนด้านโทรทัศน์ในระดับอุดมศึกษาและดำรงตำแหน่งในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปหรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือมีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นนักวิชาการ แพทย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน หรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นผู้สูงอายุที่มีรับชมรายการโทรทัศน์และมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 คือ ผู้สูงอายุ

2.1.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดตัวอย่างของ ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 5\%$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

2.1.2 การสุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามภาค กำหนด 1 จังหวัดในแต่ละภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณลักษณะ โดยเป็นจังหวัดที่มีการกระจายด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการสื่อสารสูง ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี พัทลุง และกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 2 กำหนดสัดส่วนตามจำนวนประชากรผู้สูงอายุของแต่ละจังหวัด

ตารางที่ 1 การกำหนดสัดส่วนตามจำนวนประชากรผู้สูงอายุของแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวนผู้สูงอายุ*	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เชียงใหม่	295,532 คน	13.48	54 คน
ขอนแก่น	298,486 คน	13.60	54 คน
พระนครศรีอยุธยา	129,062 คน	5.89	24 คน
ชลบุรี	169,406 คน	7.73	30 คน
พัทลุง	96,262 คน	4.40	18 คน
กรุงเทพมหานคร	1,204,000 คน	54.90	220 คน
รวม	2,192,748 คน	100	400 คน

*หมายเหตุ จำนวนผู้สูงอายุชาย-หญิง อายุ 60-80 ปีขึ้นไปในปีพ.ศ. 2561

ขั้นที่ 3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากรายชื่อชมรมผู้สูงอายุ

ขั้นที่ 4 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากรายชื่อผู้สูงอายุในแต่ละชมรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 คือ แบบสอบถาม ก่อนนำเครื่องมือไปใช้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) หลังจากที่ได้จัดทำแบบสอบถามแล้วเสร็จในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมในการใช้ภาษา (Wording) ความชัดเจน (Clearing) ของคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) เกณฑ์ในการเลือกคำถามจะพิจารณาเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ (Try-out) จำนวน 30 ชุด นำผลการทดสอบไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณตามสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1951) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของคำถามที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 จึงจะยอมรับได้ว่ามีความเชื่อมั่น (Nunnally, 1978)

แบบสอบถามประกอบด้วยประเด็นการศึกษา 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Close-Ended Questions) มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Close-Ended Questions) มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ ความถี่ระยะเวลา ช่วงเวลา ลักษณะการเปิดรับ และบุคคลที่เปิดรับด้วย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Close-Ended Questions) มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความพึงพอใจด้านประเภท เนื้อหา วิธีการนำเสนอ ความยาวของรายการ พิธีกร และนักแสดง

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Close-Ended Questions) มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพื่อจัดตารางเวลาในชีวิตประจำวัน เพื่อนำเนื้อหาในรายการไปใช้พูดคุยกับคนรอบข้าง เพื่อสร้างความเบิกบานใจ สุข และคลายเหงา เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำเนื้อหาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง และเพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้คุณค่าในตนเอง

ส่วนที่ 5 เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ก่อนที่จะนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัดตามที่ได้นิยามไว้ว่าครอบคลุมหรือไม่ และทำการตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นลักษณะคำถามแบบมีการกำหนดโครงสร้างคำถามซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการธุรกิจของสถานียุทธศาสตร์ ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้ นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การวางแผนรายการ การผลิตและการจัดหารายการ การวางแผนรายการ การควบคุมรายการ รูปแบบและอัตราโฆษณา วิธีการขายเวลา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5

ตอนที่ 1 การร่างรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม ซึ่งก่อนที่จะนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัดตามที่ได้นิยามไว้ว่าครอบคลุมหรือไม่ และทำการตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

แบบสนทนากลุ่ม เป็นลักษณะคำถามแบบมีการกำหนดโครงสร้างคำถามซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ส่วนที่ 2 รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีดังนี้ ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ เนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ วิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ลักษณะรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ความยาวของรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ จำนวนช่วงในรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ผู้ปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินผลการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 นำมาสร้างแบบประเมิน และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 16 คนประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ฐานนิยม (Mode : Mo) ตัดสิน (Value Judgment: VJ) 2 ใน 3 กล่าวคือต้องมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คนขึ้นไปเห็นสอดคล้องกันจึงจะผ่านการประเมิน โดยแสดงสัญลักษณ์ (✓) เห็นด้วย (✗) ไม่เห็นด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสรุปและปรับปรุงผลข้อมูลในลำดับถัดไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามและรอรับกลับหลังจากกลุ่มตัวอย่างทำเสร็จ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ระหว่างการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตเพื่อจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสนทนากลุ่มเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำสนทนากลุ่มด้วยตนเอง ระหว่างการสนทนากลุ่มมีการขออนุญาตเพื่อจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบประเมินไปยังผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ทั้งนี้ผู้วิจัยขอความร่วมมือส่งกลับทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นนำแบบประเมินที่ส่งกลับนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 2 และ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การพรรณนาเนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การพรรณนาเนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลค่าฐานนิยม (mode) 2 ใน 3 ของความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์ และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 และเป็นเพศชาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 60–65 ปี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมาคืออายุ 66–70 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 และมีอายุระหว่าง 70–71 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และ กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประกอบอาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีประกอบอาชีพรับจ้าง/งานบริการ จำนวน 84 คนคิดเป็น ร้อยละ 21.00 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 กลุ่มตัวอย่างไม่มีรายได้ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพเป็นหม้าย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ในภาพรวม ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มี ค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.41 ด้านระยะเวลาในการดูโทรทัศน์แต่ละครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 ด้านช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 ด้านลักษณะในการดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 และด้านบุคคล ที่ดูโทรทัศน์ด้วย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56

ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ด้านความบ่อยครั้งใน การดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ 1–2 วัน/สัปดาห์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.38 ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ 3–4 วัน/สัปดาห์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.17 ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ 5–6 วัน/สัปดาห์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 และความบ่อยในการดูโทรทัศน์ดูทุกวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90

ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์แต่ละครั้ง ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ด้านระยะเวลาในการดูโทรทัศน์แต่ละครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระยะเวลาในการดูโทรทัศน์น้อยกว่า 30 นาที อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.17 ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ ระหว่าง 31 นาที-1 ชั่วโมง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ ระหว่าง 1 ชั่วโมง 1 นาที-1 ชั่วโมง 30 นาที อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.42 และระยะเวลาในการดูโทรทัศน์มากกว่า ระหว่าง 1 ชั่วโมง 31 นาทีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64

ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ด้านช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงเช้าตรู่ (เวลา 03.01 น.-6.00 น.) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.15 ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงเช้า (เวลา 06.01 น.-09.00 น.) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงสาย (เวลา 09.01 น.-12.00 น.) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.49 ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงบ่าย (เวลา 12.01 น.-16.00 น.) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงเย็น (เวลา 16.01 น.-19.00 น.) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.51 ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงหัวค่ำ (เวลา 19.01 น.-22.00 น.) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 และช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ช่วงดึก (เวลา 22.01 น.-3.00 น.) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.83

ลักษณะในการดูโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ด้านลักษณะในการดูโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านลักษณะในการดูโทรทัศน์ ตั้งใจดูโดยไม่เปลี่ยนช่องเลย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้านลักษณะในการดูโทรทัศน์ เลือกดูเฉพาะรายการที่สนใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านลักษณะในการดูโทรทัศน์ ดูรายการตามที่คนอื่นแนะนำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79

บุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ด้านบุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านบุคคลที่ดูโทรทัศน์ดูโทรทัศน์คนเดียว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 ด้านบุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย ดูโทรทัศน์กับสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 และด้านบุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย ดูโทรทัศน์กับเพื่อน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อสูงอายุ

ความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุในภาพรวม ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านประเภทรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 ด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 ด้านวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 ด้านความยาวของรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.46 ด้านพิธีกร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 ด้านนักแสดง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99

ด้านประเภทรายการโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านประเภทรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 ด้านความบันเทิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11

ด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายการสุขภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 รายการการศึกษาและการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 รายการเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 รายการสังคมและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 รายการธรรมะ/ศาสนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 รายการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 รายการกีฬา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 รายการการเมือง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 รายการเกษตร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 รายการเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 รายการเพลง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 และรายการตำนาน/นิทานพื้นบ้าน/วรรณคดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70

ด้านวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 นำเสนอรายการเล่าข่าว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 นำเสนอรายการสัมภาษณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 นำเสนอรายการสารคดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74 นำเสนอรายการวไรตี้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 นำเสนอรายการละคร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 นำเสนอรายการภาพยนตร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 นำเสนอรายการเกมโชว์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 นำเสนอรายการตอบปัญหา/แข่งขัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 นำเสนอรายการสาระ-บันเทิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96

ด้านความยาวของรายการโทรทัศน์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านความยาวของรายการโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความยาวของรายการโทรทัศน์น้อยกว่า 15 นาที อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 ความยาวของรายการโทรทัศน์ 15 – 30 นาที อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.31 ความยาวของรายการโทรทัศน์ 30 นาที – 1 ชั่วโมง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.41 และความยาวของรายการโทรทัศน์มากกว่า 1 ชั่วโมง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87

ด้านพิธีกร ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านพิธีกร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พิธีกรเป็นเพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 พิธีกรเป็นเพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 พิธีกรมีอายุต่ำกว่า 60 ปี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 พิธีกรมีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.74

ด้านนักแสดง ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ด้านนักแสดง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักแสดงเป็นเพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 นักแสดงเป็นเพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 นักแสดงมีอายุต่ำกว่า 60 ปี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 นักแสดงมีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76

ส่วนที่ 4 การใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ ของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เพื่อจัดตารางเวลาในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 เพื่อนำเนื้อหาในรายการไปใช้พูดคุยกับคนรอบข้าง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เพื่อสร้างความเบิกบานใจ ความสุข และคลายเหงา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 เพื่อรับทราบข้อมูล ข่าวสาร

ต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 เพื่อนำเนื้อหาไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 และเพื่อสร้างความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

สมมติฐานข้อที่ 1 การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุกับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุ	Sig.
ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์	0.311**	.000
ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์แต่ละครั้ง	0.257**	.000
ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์	0.601**	.000
ลักษณะในการดูโทรทัศน์	0.581**	.000
บุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย	0.609**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลที่ดูโทรทัศน์ด้วย ช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ และ ลักษณะในการดูโทรทัศน์ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ได้แก่ ความบ่อยครั้งในการดูโทรทัศน์ และ ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์แต่ละครั้ง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจด้านรายการโทรทัศน์และการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

สมมติฐานข้อที่ 2 ความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุกับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุ	Sig.
ด้านประเภทรายการโทรทัศน์	0.560**	.000
ด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์	0.678**	.000
ด้านวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์	0.640**	.000
ด้านความยาวของรายการโทรทัศน์	0.269**	.000
ด้านพิธีกร	0.537**	.000
ด้านนักแสดง	0.537**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อสูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ เนื้อหารายการโทรทัศน์ วิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ ประเภทรายการโทรทัศน์ พิธีกร และนักแสดง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ได้แก่ ความยาวของรายการโทรทัศน์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4) การบริหารจัดการธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย

1) นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

นโยบาย นโยบายสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องมีความแตกต่างกัน เพราะว่าผู้บริหารของแต่ละสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดทิศทางของรายการโทรทัศน์เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของแต่ละสถานีโทรทัศน์ ทำให้นโยบายของสถานีโทรทัศน์ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มีความแตกต่างกันยิ่งตบย้ำว่านโยบายของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีความแตกต่างกันทำให้เนื้อหารายการโทรทัศน์แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกสถานีโทรทัศน์ต้องการเหมือนกันคือผู้ชมรายการโทรทัศน์

วิสัยทัศน์ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 ให้ความสำคัญกับข่าวสาร สารความรู้ และความบันเทิง ขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ให้ความสำคัญกับความมั่นคง และสถานีโทรทัศน์ทุกช่องต้องตอบสนองความต้องการของผู้ชม

พันธกิจ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นสถานีโทรทัศน์ที่ไม่มีพันธกิจ เพราะรายการโทรทัศน์ต้องผลิตเพื่อธุรกิจที่มีการพัฒนารายการมาเป็นเวลาอันยาวนาน อาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์เนื่องจากไม่มีเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ แสดงให้เห็นว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ปรับพันธกิจตามสถานการณ์เพื่อตอบสนองผู้ชมและกำไรทางธุรกิจ ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 มีพันธกิจต้องสนับสนุนนโยบายความมั่นคงของชาติในรายการของช่อง ขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มีพันธกิจต้องสนับสนุนสังคมอุดมปัญญาโดยการเป็นสื่อชั้นนำของภูมิภาคด้านข่าวสาร สารความรู้ และความบันเทิง

2) การวางแผนรายการ

สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ให้ความสำคัญกับความสนใจการพัฒนาเนื้อหารายการเพราะว่าการพัฒนาเนื้อหารายการของสถานีโทรทัศน์ทำให้ความนิยมจากผู้ชมมากขึ้น ขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ให้ความสำคัญกับระบบดิจิทัล เพราะว่าผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มองว่ากลุ่มผู้ชมโทรทัศน์เป็นกลุ่มเดิมจึงประมวลแค่ 1 ช่อง ส่วนผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มองว่ากลุ่มผู้ชมโทรทัศน์มีหลากหลายจึงประมวล 3 ช่อง อย่างไรก็ตามสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีทุกช่องให้ความสำคัญกับสทช.

การให้สนใจการพัฒนาเนื้อหารายการ เพราะว่าผู้บริหารรายการโทรทัศน์สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 มองว่าเนื้อหาการพัฒนารายการของสถานีโทรทัศน์ทำให้ความนิยมจากผู้ชมมากขึ้น

การให้ความสำคัญกับระบบดิจิทัล เพราะว่าระบบดิจิทัลทำให้ภาพคมชัดมากขึ้น ทำให้รายการต้องใส่ใจการผลิตมากขึ้นสาเหตุมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และพฤติกรรมชมของผู้ชมของแต่ละสถานีโทรทัศน์ข้อสังเกตแตกต่างที่พบคือ ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มองว่ากลุ่มผู้ชมโทรทัศน์

เป็นกลุ่มเดิมจึงประมวลแค่ 1 ช่อง ส่วนผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มองว่ากลุ่มผู้ชมโทรทัศน์มีหลากหลายจึงประมวล 3 ช่อง

การให้ความสำคัญกับ กสทช. เพราะว่า กสทช.ควบคุมความถี่ของแต่ละสถานีโทรทัศน์ประมวลได้ ถ้าไม่ทำตามก็จะโดยยึดคลื่นความถี่

3) การผลิตและการจัดหารายการ

การผลิตและจัดหารายการ พบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 เพียงช่องเดียวที่มีการสนับสนุนการผลิตและจัดหารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

4) การวางแผนรายการ

การวางแผนรายการจะคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้ชมเป็นหลัก อายุ 60 ปีขึ้นไป ช่วงเวลาที่เหมาะสมคือ 04:00-12:00 น.

5) การควบคุมรายการ

สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ให้ความสำคัญกับการควบคุมผู้จัดแล้วทางช่องเป็นผู้เลือกขณะที่ช่อง 9 ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ จริยธรรม และกฎหมาย

การควบคุมผู้จัด เพราะว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ให้ความสำคัญกับการควบคุมผู้จัดเหมือนกันโดยให้ผู้จัดแสดงศักยภาพด้านการผลิตรายการซึ่งทางสถานีโทรทัศน์จะเป็นผู้เลือกรายการ

การควบคุมตามกฎระเบียบ จริยธรรม และกฎหมาย เพราะว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ให้ความสำคัญกับ 3 เรื่องคือ 1) ตามระเบียบ กสทช. 2) จรรยาบรรณจริยธรรมของขัฒต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และ 3) กฎหมายของประเทศชาติ

6) รูปแบบและอัตราโฆษณา

คณะกรรมการกลางเป็นผู้กำหนดเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มองว่าคณะกรรมการกลางเป็นผู้กำหนดรูปแบบและอัตราโฆษณาซึ่งมาจากตัวแทนของแต่ละช่องหมุนเวียนกันไปตามสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง คือ วันจันทร์ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 วันอังคารสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 วันพุธสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 วันพฤหัสบดีสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 เพื่อเป็นรูปแบบกลางและอัตราค่าโฆษณากลางโดยรูปแบบเนื้อหาโฆษณาจะเหมือนกัน แต่ราคาค่าโฆษณาต่างกันขึ้นกับความนิยมของผู้ชมรายการโทรทัศน์ของแต่ละสถานีโทรทัศน์

7) วิธีการขายเวลา

ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ขายตรงกับตัวผลิตภัณฑ์ 2) ขายผ่านเอเจนซี่ 3) ขายตรงที่หน่วยราชการ 4) ขายเหมาเวลาโฆษณาไปกับเนื้อรายการ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีส่วนใหญ่ใช้วิธีขายตรงกับตัวผลิตภัณฑ์ ขายผ่าน เอเจนซี่และขายตรงที่หน่วยราชการเป็นลำดับแรกเท่ากัน รองลงมาคือ ให้เหมาเวลาโฆษณาไปกับเนื้อรายการ

การขายตรงกับตัวผลิตภัณฑ์ เพราะว่าสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ให้ความสำคัญกับ 3 วิธี คือ 1) ขายตรงกับตัวผลิตภัณฑ์เลย 2) ขายผ่านเอเจนซี่ผู้แทนจากภายนอก 3) ขายตรงที่หน่วยราชการโดยขายโฆษณาไปพร้อมๆ กันและต้องสัมพันธ์กับคณะกรรมการกลาง

การขายเวลาโฆษณาไปกับเนื้อรายการ เพราะว่าทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ได้ให้ผู้จัดเช่าเวลาผลิตรายการรวมกับเวลาโฆษณาไปพร้อมกัน เช่น ผู้จัดเช่าเวลาออกอากาศ 25 นาทีจะผลิตเนื้อรายการได้ 21 นาที ที่เหลือ 4 นาทีเป็นสิทธิ์ของผู้จัดในการขายเวลาโฆษณา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5) การพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

ส่วนที่ 1) รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

1) ประเภทรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรมีทั้งรายการประเภทข่าวสาร ความรู้ และบันเทิง ผู้สูงอายุควรได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง และรายการประเภทบันเทิงที่สามารถสร้างความสนุกสนานและเสียงหัวเราะให้กับผู้สูงอายุได้อีกด้วย

2) เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรเป็นรายการที่ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อผู้สูงอายุจะได้ทราบสถานการณ์บ้านเมืองซึ่งผู้สูงอายุชอบรู้ว่าใครทำอะไรที่ไหนและเพื่อรู้เท่าทันปัญหาสังคมและมิฉาชีพ รองลงมาควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลตนเองด้านสุขภาพ เพราะเรื่องสุขภาพคือปัญหาหลักของผู้สูงอายุ และรายการที่มีเนื้อหาไม่หนักมาก เช่น ละครพื้นบ้าน ละครสร้างสรรค์สังคม เป็นต้น

3) วิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรมีวิธีการนำเสนอที่เป็นแบบวาไรตี้ เนื่องจากแนววาไรตี้มีความหลากหลายในรายการ ออกแนวสนุกดูได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และวิธีการนำเสนอแบบอื่น ๆ ได้แก่ ทอล์คโชว์ เกมโชว์ สารคดี ท่องเที่ยว การประกวดร้องเพลง การทำงานฝีมือ

4) ลักษณะรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรมีลักษณะสนุกสนานเชิงสร้างสรรค์ บทสนทนาดีมีสาระ ซึ่งจะทำให้ทั้งสนุกและมีสาระไปพร้อมๆ กับความมีสุนทรีย์ะ นอกจากนี้ควรมีลักษณะดึงดูดความสนใจทำให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งให้ผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

5) ช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

ช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ ควรมีการออกอากาศในช่วงเช้า ช่วงเย็น และช่วงกลางวันตามลำดับ

6) ความยาวของรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรมีความยาวประมาณ 30-45 นาที เพราะผู้สูงอายุอาจมีปัญหาด้านสุขภาพทำให้นั่งนานๆ ไม่ค่อยได้ หรือควรมีความยาวไม่เกิน 1 ชั่วโมง

7) จำนวนช่วงในรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรมีจำนวนช่วงในรายการ 3 ช่วง 4 ช่วง และ 5 ช่วงตามลำดับ

8) ผู้ปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

ผู้ปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุหรือพิธีกรรายการควรเป็นวัยผู้ใหญ่หรือมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับผู้สูงอายุ เพราะถ้าอยู่ในวัยเดียวกันจะได้เข้าใจกัน มีความกลมกลืน มีวิธีการนำเสนอที่น่าเชื่อถือ และควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ 2) ข้อค้นพบรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย

ข้อค้นพบรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยจากงานวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

ตารางที่ 4 รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	ข้อค้นพบ
1) ประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	1.1 ข่าวสาร 1.2 บันเทิง 1.3 ความรู้
2) เนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	2.1 สุขภาพ 2.2 ข่าว 2.3 บันเทิง
3) วิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	3.1 วาไรตี้ 3.2 ทอล์คโชว์ 3.3 เกมโชว์
4) ลักษณะรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	4.1 สารบันเทิง 4.2 สนุกสนาน 4.3 ใกล้ชิดผู้ชม
5) ช่วงเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	5.1 ช่วงเช้า 5.2 ช่วงเย็น 5.3 ช่วงกลางวัน
6) ความยาวของรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	6.1 30-45 นาที 6.2 60 นาที
7) จำนวนช่วงในรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	7.1 3-4 ช่วง 7.2 5 ช่วง
8) ผู้ปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ	8.1 มีความสามารถ 8.2 มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน 8.3 มีความน่าเชื่อถือ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้สูงอายุมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณลักษณ์ นพประเสริฐ (2552) เรื่อง “ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการศึกษาด้านการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนพบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์กับสมาชิกในครอบครัวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา ศรีสำอังก์ (2552) รายงานการวิจัยเรื่อง “การเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ด้านอาหารและสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า บุคคล ที่ร่วมเปิดรับชมรายการเป็นครอบครัว ลูกหลาน ญาติพี่น้อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศินี จุฑา วิจิตร และคณะ (2557) รายงาน

การวิจัยเรื่อง “ผู้สูงอายุและสัมพันธภาพกับครอบครัว: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมไทย” พบว่า ความสุขของผู้สูงอายุ คือ การได้เห็นความสำเร็จในชีวิตของลูกหลาน การมีความรักความอบอุ่นในครอบครัว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา อุบัยคิน (2541) รายงานการวิจัยเรื่อง “ไม่ใกล้ฝั่ง: สถานภาพและบทบาทผู้สูงอายุไทย” จากการศึกษาประเด็นการดูแลของครอบครัวของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุหลายคนตอบว่าส่วนมากจะดูพร้อมกับลูกหลานเรื่องอะไรก็ได้ บางครั้งต้องแบ่งกันเพราะเด็ก ๆ ชอบรายการที่ผู้สูงอายุไม่ชอบ แต่เมื่อถึงเวลาข่าวก็จะมีสระมากกว่า เพราะเด็ก ๆ ไม่ชอบรายการข่าว ดังนั้นรายการข่าวจึงเป็นรายการที่ผู้สูงอายุชอบมากและจะเป็นรายการที่ดูทุกวันและชอบดูข่าวทุกชนิด

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจรายการที่มีเนื้อหาทางการศึกษาและการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญทิพย์ สิริธรรงค์และคณะ (2555) รายงานการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการอยู่ตามลำพังของผู้สูงอายุ” พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในการดำรงชีวิต การบริการด้านสุขภาพ การบริการสาธารณะ การสนับสนุนการเรียนรู้ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร และหนึ่งในกลยุทธ์ที่จะทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังมีความสุข มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีหลักประกัน คือภาครัฐต้องขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพนม คลีณายา (2555) รายงานการวิจัยเรื่อง “ความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อ และนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย” ผลการวิจัยพบว่า ข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการระดับมาก ได้แก่ ข่าวสารเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในประเทศไทย

ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อสร้างความเบิกบานใจ ความสุข และคลายเหงา สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องจิตวิทยาผู้สูงอายุของเบอร์นไฮต์ และคณะ (Burnside and others) และเครก ฮอฟฟ์แมน และคณะ (Craig Hoffmann and others) ที่ระบุว่าผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและสรีระวิทยาของระบบต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสังคม เพราะความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจและจะเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อกับบุคคลอื่น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเป็นผลมาจากการสูญเสียในด้านต่าง ๆ อาทิ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม การสูญเสียอำนาจและบทบาททางสังคมที่เคยมี รู้สึกว่าตนเองหมดความสำคัญ การถูกทอดทิ้ง การเสื่อมความเคารพ ผู้สูงอายุมักถูกมองว่าไม่ทันต่อเหตุการณ์ จากผลกระทบดังกล่าวอาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวล กลัวตาย เหงา ว้าเหว่ หดหู่ ซึมเศร้า ท้อแท้ สิ้นหวัง ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองลดลง ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ดังนั้นรายการโทรทัศน์ที่เป็นสื่อที่ผู้สูงอายุเปิดรับมากควรมีเนื้อหารายการที่สร้างความเบิกบานใจ ความสุข และคลายเหงา อันจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุลดความวิตกกังวลดังกล่าว

ผู้ปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุหรือพิธีกรรายการควรเป็นวัยผู้ใหญ่หรือมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับผู้สูงอายุ เพราะถ้าอยู่ในวัยเดียวกันจะได้เข้าใจกัน มีความกลมกลืน มีวิธีการนำเสนอที่น่าเชื่อถือ และควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี สังข์ศรี (2543) รายงานการวิจัยเรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านการรับการศึกษา ความรู้ข่าวสารข้อมูล” ผลการวิจัยพบว่า สำหรับด้านรูปแบบของสื่อที่ผู้สูงอายุต้องการในส่วนสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ เช่น รายการวิทยุโทรทัศน์ผู้สูงอายุชอบรายการแบบการสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์มากที่สุดรองลงมาเป็นรายการถาม-ตอบปัญหาการเชิญวิทยากรบรรยายการสาธิตการให้ความรู้สลับการแสดงพื้นบ้านตามลำดับ

การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณารถ ดวงอุดม (2555) รายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่” พบว่า โดยรวมสื่อเพื่อผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอและขาดความน่าสนใจ สื่อที่ความเหมาะสมกับผู้สูงอายุควรสามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้

นโยบายสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องมีความแตกต่างกันเพราะว่าผู้บริหารของแต่ละสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดทิศทางของรายการโทรทัศน์เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของแต่ละสถานีโทรทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ของชิตณรงค์ คณะกฤดาธิการ (2548) ที่ระบุว่า วิทยุทัศน์ และนโยบายเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการบริหาร ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ควรมองการณ์ไกลหรือคาดการณ์ทิศทางได้อย่างแม่นยำ เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายขององค์กรได้อย่างถูกต้องอันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่กระบวนการวางแผนและขยายผลเป็นการบริหาร และปฏิบัติงานทั้งหมดขององค์กร

สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ให้ความสำคัญกับความสนใจการพัฒนาเนื้อหารายการ เพราะว่าการพัฒนาเนื้อหารายการของสถานีโทรทัศน์ทำให้ความนิยมจากผู้ชมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยชนน สุคนธเคหา (2552) ศึกษาวิจัย เรื่อง “กลยุทธ์การดำเนินงานด้านการสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก” ผลการศึกษาพบว่า นโยบายในการดำเนินงานด้านการสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกนั้นถูกกำหนดโดยกองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานี โดยกำหนดให้การดำเนินงานของสถานีนั้นเป็นไปเพื่อฝึกทักษะความสามารถทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสารให้แก่บุคลากรของกองทัพบก ประชาสัมพันธ์ภารกิจกองทัพบก รายงานข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงให้แก่ทหารและประชาชน และดำเนินงานในรูปแบบสื่อสารสาธารณะเพื่อความมั่นคง

รูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยเป็นรายการประเภทข่าวสาร และมีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ นิธิไพบูลย์ (2558) เรื่อง “การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทข่าวสาร ความรู้ และบันเทิงตามลำดับ ในส่วนของเนื้อหารายการ ผู้สูงอายุเลือกชมรายการที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำรูปแบบรายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยจากการวิจัยในครั้งนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้เริ่มต้นเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้อยู่ในวัยสูงอายุ
2. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ การกำหนดสัดส่วนรายการ และ วิธีการสร้างแรงจูงใจให้สถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในการหันมาผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2557). การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561. จาก <http://www.dop.go.th/th/know/1/48>
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงานปลัดกระทรวง. (2556). **ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2561. จาก https://www.m-society.go.th/article_attach/13225/17347.pdf
- เกศินี จุฑาวิจิตร และคณะ. (2557). ผู้สูงอายุและสัมพันธภาพกับครอบครัว: ภาพสะท้อนจาก วรณกรรมไทย. **วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์**. 33(1), 51-70.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2550). **การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2561. จาก <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=126&articleType=ArticleView&articleId=70>
- จารุวรรณ นิธิไพบูลย์. (2558). **การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิตณรงค์ คณะกฤดาธิการ. (2548). **การบริหารกิจการวิทยุโทรทัศน์และเคเบิลทีวี**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารกิจการสื่อสาร. (หน่วยที่ 10, น. 1-3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชานิเทศศาสตร์.
- ฐิตินันท์ บุญภาพ คอมมอน. (2559). **การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญทิพย์ สิริธรรงค์ และคณะ. (2555). **กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการอยู่ตามลำพังของผู้สูงอายุ**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2561. จาก <http://ird.stou.ac.th/dbresearch/fDetail.php?flD=71>
- ประมะ สตะเวทิน. (2539). **การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปรีชา อุปโยคิน. (2541). **ไม้ใกล้ฝั่ง: สถานภาพและบทบาทผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยชนน สุคนธเคหา. (2552). **กลยุทธ์การดำเนินงานด้านการสื่อสารมวลชนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก**. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน.
- พนม คลีณา. (2555). **รายงานการวิจัยเรื่องความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อ และนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561. จาก <http://library.cmu.ac.th/rsc/?newsdetail.php&id=654>
- วรณารณ ดวงอุดม. (2555). **การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร และจังหวัดแพร่**. **วารสารจันทร์เกษมสาร**. 18(34), 13-22.
- วฤณลักษณ์ นพประเสริฐ. (2552). **ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561. จาก <http://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/212621>

- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2551). รายงานการสำรวจสื่อมวลชน พ.ศ. 2551 (วิทยุและโทรทัศน์). [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561. จาก [http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/ /สิ่งพิมพ์สังคม/รายงานผลสำรวจ/ปี2551/สำรวจ สื่อมวลชนวิทยุและโทรทัศน์ปี2551.aspx](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/%20สิ่งพิมพ์สังคม/รายงานผลสำรวจ/ปี2551/สำรวจ%20สื่อมวลชนวิทยุและโทรทัศน์ปี2551.aspx)
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทยด้านการรับการศึกษา **ความรู้ข่าวสารข้อมูล**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2561. จาก <http://www.stou.ac.th/Offices/Ord/OrdOldPage/NewPage/pdf/ResearchUniversity/R37.doc>
- อนัญญา ศรีสำอางค์. (2552). การเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจที่มีต่อรายการโทรทัศน์ด้าน **อาหารและสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561. จาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/218702>
- Gauntlett, D. and Hill, A. (1999). TV Living Television, Culture and Everyday Life. New York: Routledge.
- Marie-Louise M. & Emory H. W. IV. (2006). In Search of the Older Audience: Adult Age Differences in Television Viewing. **Journal of Broadcasting & Electronic Media**. 50(4), 595-614. Retrieved May 2, 2016, from http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15506878jobem5004_2
- Nunnally, J.C. (1978). **Psychometric theory**. 2nd ed. New York : McGraw-Hill.
- Raimo Niemelä, Maija-Leena Huotari, Terttu Kortelainen (2012). Enactment and use of information and the media among older adults. **Library & Information Science Research**. 34(3): 212-219.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York : Harper and Row Publication.